

До натури

Натуро-матінко! я на твоєму лоні
Дитячі радощі і горе виливала,
І матір'ю тебе я щиро звала,
З подякою складаючи долоні.

Ти іскру божую збудила в моїх грудях;
Надія, — їй же першу пісню я співала, —
Мені провідною зорею стала,
І з нею буду я добра шукати в людях.

Коли ж почую я, що промінь погасає
Надії милої, — тоді, Натуро-ненько,
Прийми моє знебулеє серденько,
І проміння нове нехай йому засяє!

[1888]

Напровесні

Не дивуйтесь, що квітом прекрасним
Розцвілася дівчина несміла, —
Так під промінням сонечка ясным
Розцвітає первісточка біла.

Не дивуйтесь, що думи глибокі
Будять речі та сльози пекучі, —
Так напровесні дзвінкі потоки
Прудко, гучно збігають із кручі.

Не дивуйтесь, що серце так рв'яно,
Щиро прагне і волі, і діла, —

Чули ви, як напровесні рано
Жайворонкова пісня бриніла?..

[1889]

*Із циклу
«Зоряне небо»*

* * *

В небі місяць зіходить смутний
Поміж хмарами вид свій ховає,
Його промінь червоний, сумний
Поза хмарами світить-палає.

Мов пожежа на небі горить,
Землю ж темнії тіні вкривають,
Ледве промінь прорветься на мить,
Знову хмари, мов дим, застилають.

Крізь темноту самотно зорить
Одинокая зірка ясна,
Її промінь так гордо горить,
Не страшна їй темнота нічна!

Гордий промінь в тієї зорі,
Та в нім туга палає огниста,
І сіяє та зірка вгорі,
Мов велика сльоза промениста.

Чи над людьми та зірка сумна
Променистими слізьми ридає?
Чи того, що самотна вона
По безмірнім просторі блукає?..

[1899]

*Contra spem spero!*¹

Гетьте, думи, ви, хмари осінні!
 То ж тепера весна золота!
 Чи то так у жалю, в голосінні
 Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
 Серед лиха співати пісні,
 Без надії таки сподіватись,
 Жити хочу! Геть думи сумні!

Я на вбогім сумнім перелозі
 Буду сіять барвисті квітки,
 Буду сіять квітки на морозі,
 Буду лить на них сльози гіркі.

І від сліз тих гарячих розтане
 Та кора льодовая, міцна,
 Може, квіти зійдуть — і настане
 Ще й для мене весела весна.

Я на гору круту крем'яную
 Буду камінь важкий підіймать
 І, несучи вагу ту страшную,
 Буду пісню веселу співать.

В довгу, темную нічку невидну
 Не стулю ні на хвильку очей,
 Все шукатиму зірку провідну,
 Ясну владарку темних ночей.

¹ Без надії сподіваюсь! (лат.) — Тут і далі переклад іноземних слів і висловів від упорядника.

Так! я буду крізь сльози сміятись,
 Серед лиха співати пісні,
 Без надії таки сподіватись,
 Буду жити! Геть думи сумні!

[2 травня 90 р.]

Коли втомлюся я життям щоденним,
 Щоденним лихом, що навколо бачу,
 Тоді я думку шлю в світі далекі,
 Блукає погляд мій в країні мрії.
 Що бачу я в далекому просторі?
 Прийдешність бачу я, віки потомні.
 Мені ввижається, як в тихім, ріднім колі
 Старий дідусь навча своїх онуків,
 Про давнину справдешні байки править,
 Про те, що діялось на нашім світі.
 Родинне коло діда оточило,
 Сини та дочки, молоді онуки;
 Одні уважно, пильно вислухають,
 У других тиха мрія в очах сяє.
 Онук щонаймолодший сів близьенько
 Край діда і слідкує його рухи
 Палким, уважним поглядом блискучим.
 Дідусь мовляє тихо, урочисто:
 «Щасливі, дітки, ви, що народились
 В лагідний час, в безпечную годину!
 Ви слухаєте, мов страшную казку,
 Сю розповідь про давні дикі часи.
 Так, дітки! світ наш красний, вільний
 Темницею здавався давнім людям;
 Та й справді, світ сей був тоді темниця:
 В кормигу запрягав народ народа,
 На вільне слово ковано кайдани.
 Півроду людського не звано людьми,
 Затято йшов війною брат на брата.
 Ви знаєте, що звалося війною?

Тоді війною звали братовбійство
Во ім'я правди, волі, віри, честі,
А кроволиття звалося героїзмом;
Убожеством там звали смерть голодну,
Багатством — награбовані маєтки,
Простотою — темноту безпросвітну,
Ученістю — непевнеє блукання,
Бездушну помсту звано правосуддям,
А самоволю деспотичну — правом.
Всім гордим-пишним честь була і слава,
Зневаженим-ображеним погорда.
Загинув би напевно люд нещасний,
Якби погасла та маленька іскра
Любові братньої, що поміж людьми
У деяких серцях горіла тихо.
Та іскра тиха тліла, не вгасала,
І розгорілася багаттям ясним,
І освітила темную темноту, —
На нашім світі влада світла стала!..
Се розповідали мені старії люди,
Не за моєї пам'яті було те».
Так говорив дідусь. Онук найменший,
Підвівши чоло, ясно подивився,
Уста тремтіли усміхом утішним.
«Дідусю, ти страшні казав нам байки,
Я радий, що не бачив лихоліття!»

[10 липня 1890]

Мій шлях

На шлях я вийшла ранньою весною
І тихий спів несмілий заспівала,
А хто стрівався на шляху зо мною,
Того я щирим серденьком вітала:
«Самій не довго збитися з путі,
Та трудно з неї збитись у гурті».